

Samhällskunskap

Delprov A

Årskurs

9

Elevens namn och klass/grupp

Till dig som ska göra provet!

- Tänk på att alla uppgifter ger dig möjlighet att visa belägg för nivå E. Försök därför att skriva det du kan även om uppgiften känns svår.
- Många uppgifter ger dig möjlighet att också visa belägg för nivå C och A. De små rutorna vid varje uppgift visar vilken nivå uppgifterna går till.

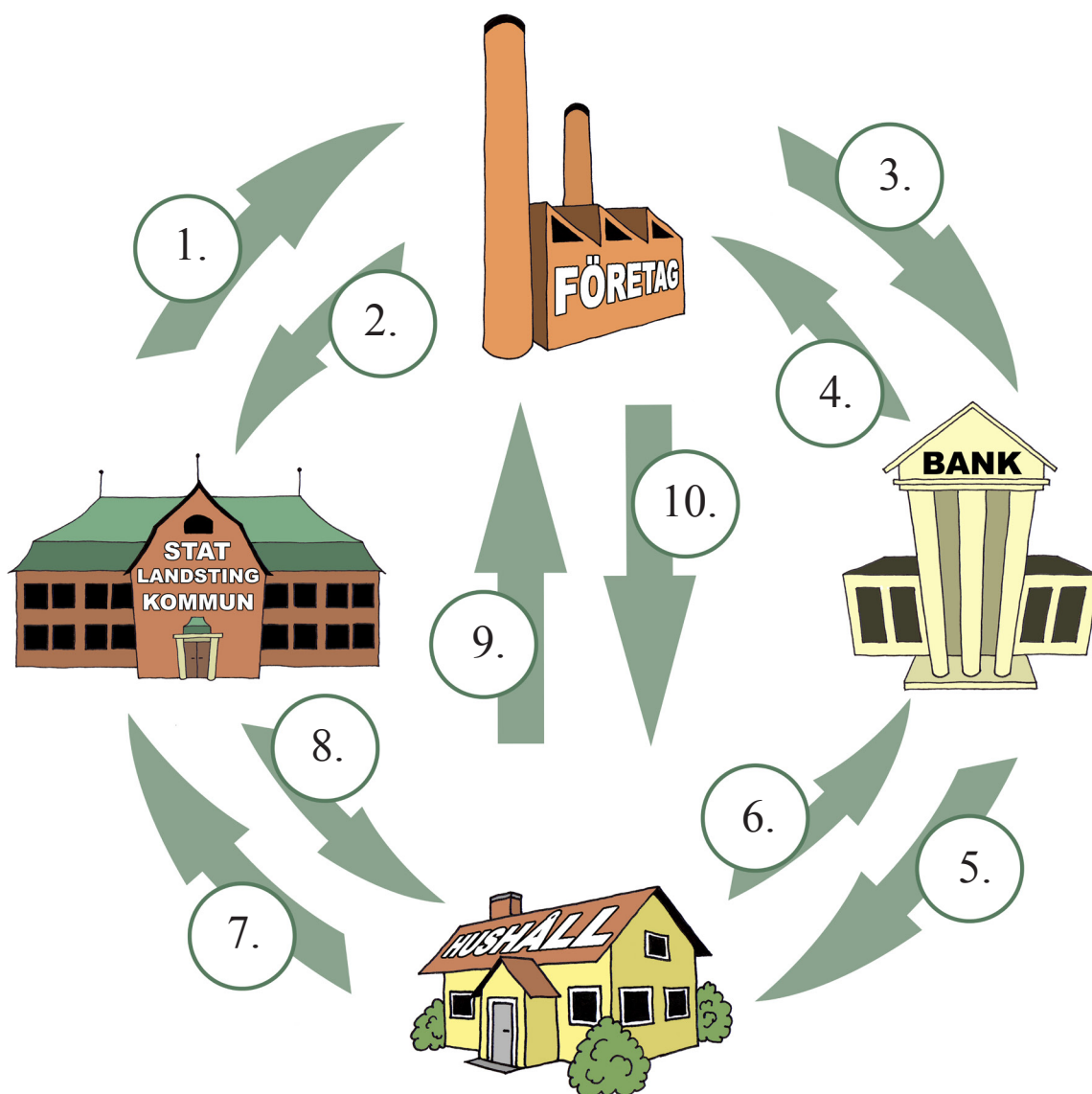
 Uppgiften ger dig möjlighet att visa belägg för nivå E.

 Uppgiften ger dig möjlighet att visa belägg för nivå E och C.

 Uppgiften ger dig möjlighet att visa belägg för nivå E, C och A.

- Tänk på att vid de uppgifter där du ska skriva en bokstav, siffra eller ett kryss bara skriva **ett** tecken vid varje ruta eller rad.
- Längst bak i häftet finns sidor att skriva på om du inte får plats.

I tankebubblan finns tips om hur du kan göra och vad som är bra att tänka på när du arbetar med uppgifterna.

Bilden ovan visar det ekonomiska kretsloppet och hur pengar på olika sätt förs mellan de olika aktörerna i kretsloppet. Vad står pilarna **vanligtvis** för? Sätt ett kryss vid varje deluppgift a) - j)!
Om du skriver fler än ett kryss vid någon deluppgift räknas denna som ogiltig.

a) Pil 1 står för:

- Avgifter/skatt
- Bidrag
- Lön
- Sparande/amortering/ränta

b) Pil 2 står för:

- Avgifter/skatt
- Betalning för varor och tjänster
- Lån
- Sparande/amortering/ränta

c) Pil 3 står för:

- Avgifter/skatt
- Lån
- Lön
- Sparande/amortering/ränta

d) Pil 4 står för:

- Avgifter/Skatt
- Bidrag
- Lån
- Amortering/ränta

e) Pil 5 står för:

- Avgifter/skatt
- Bidrag
- Lån
- Sparande/amortering

f) Pil 6 står för:

- Avgifter/skatt
- Bidrag
- Lån
- Sparande/amortering/ränta

g) Pil 7 står för:

- Avgifter/skatt
- Betalning för varor och tjänster
- Lån
- Sparande/amortering/ränta

h) Pil 8 står för:

- Avgifter/skatt
- Betalning för varor och tjänster
- Bidrag
- Lån

i) Pil 9 står för:

- Betalning för varor och tjänster
- Bidrag
- Lön
- Sparande/amortering/ränta

j) Pil 10 står för:

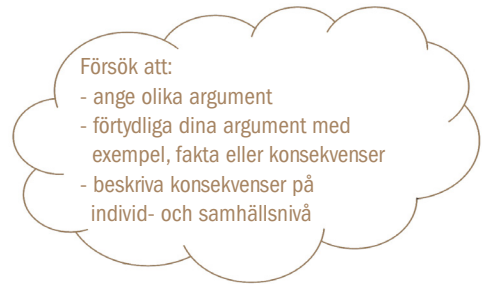
- Avgifter/skatt
- Betalning för varor och tjänster
- Lån
- Lön

Det finns olika åsikter om vad som är ett bra samhälle.

Sofia och Josef har olika åsikter om vad som är ett bra samhälle.

Hjälp dem att argumentera för sina åsikter!

Josef: ”Jag tror att man får det bästa samhället om alla medborgare får dela lika på samhällets resurser, exempelvis pengar, mark och mat. Det blir det bästa samhället för att...”

Sofia: ”Jag tror att man får det bästa samhället om individen själv får bestämma över sina resurser, exempelvis pengar, mark och mat. Det blir det bästa samhället för att...”

Majoriteten av invånarnas sjukvård i Sverige finansieras (betalas) med skattemedel.

Resonera om fördelar **och** nackdelar med att finansiera den svenska sjukvården med skatter!

Det finns olika åsikter om hur man får det bästa samhället. Detta kan kopplas ihop med olika politiska ideologier.

Para ihop åsikterna a) - i) med den ideologi som passar **bäst!**

OBS! Uppgiften handlar inte om partipolitik utan om ideologier. Samma ideologi kan förekomma i flera uppgifter. Det finns ett rätt svar till varje deluppgift, om du skriver fler än ett kryss vid någon uppgift räknas svaret som ogiltigt.

Åsikt:

a) Om man fördelar alla resurser i samhället lika får man ett rättvist samhälle.

- Socialism
- Konservatism
- Liberalism
- Feminism
- Nationalism
- Ekologism

b) Samhället mår bäst av att människor får umgås med människor från samma kultur, samma land och där människor talar samma språk.

- Socialism
- Konservatism
- Liberalism
- Feminism
- Nationalism
- Ekologism

c) Man ska bevara det bästa av de gamla traditionerna i samhället.

- Socialism
- Konservatism
- Liberalism
- Feminism
- Nationalism
- Ekologism

Uppgiften fortsätter på nästa sida!

Åsikt:

d) Det är viktigt att det finns fri konkurrens för att samhället ska utvecklas.

- Socialism
 - Konservatism
 - Liberalism
 - Feminism
 - Nationalism
 - Ekologism
-

e) Staten bör äga viktiga funktioner i samhället för att man ska försäkra sig om att alla ska få ta del av dem.

- Socialism
 - Konservatism
 - Liberalism
 - Feminism
 - Nationalism
 - Ekologism
-

f) Samhället ska hjälpa till att försörja dem som inte har arbete.

- Socialism
- Konservatism
- Liberalism
- Feminism
- Nationalism
- Ekologism

Uppgiften fortsätter på nästa sida!

Åsikt:

- g) Män och kvinnor är inte jämställda.
Alla måste aktivt jobba för att göra samhället mer jämställt.

- Socialism
 Konservatism
 Liberalism
 Feminism
 Nationalism
 Ekologism
-

- h) Natur och miljö kommer före ekonomisk tillväxt.

- Socialism
 Konservatism
 Liberalism
 Feminism
 Nationalism
 Ekologism
-

- i) Det är viktigt att människor fritt får bestämma
vad som passar dem bäst.

- Socialism
 Konservatism
 Liberalism
 Feminism
 Nationalism
 Ekologism

Inför skrivandet av ett skolarbete om HIV och andra sjukdomar får Ellis höra att bloggar inte får användas som informationskällor. De anses inte vara trovärdiga, säger läraren.

Resonera om vad läraren kan ha för argument till att **inte** tillåta bloggar som källor!

Försök att:

- ange flera olika argument
- förtydliga med exempel, fakta eller genom att beskriva konsekvenser

Nedan följer en kommentar från en person som uttrycker sin åsikt om vad som ska få publiceras på internet.

Internet ska vara fritt! Man ska få lägga ut vilka bilder som helst och skriva vad som helst på internet utan att bli straffad för det.

Försök att:
-förtydliga med exempel,
fakta eller konsekvenser

Resonera om fördelar **och** nackdelar med att fritt få publicera vad som helst på internet!

Du och dina klasskamrater ska söka fakta om dödshjälp och abort. I ert arbete med att söka fakta hittar ni organisationen *Ja till Livets* hemsida. Där står bland annat:

Ja till Livets vision är ett samhälle där ingen skall vilja göra abort eller önska få dödshjälp.

Källa: www.jatilllivet.se, 2016-03-09

Resonera om vilka **källkritiska aspekter** (1-3 st.) ni bör tänka på när ni använder information från denna hemsida!

Försök att:

- förtydliga med exempel, fakta eller konsekvenser

Källorna nedan handlar om arbetsmiljö. På nästa sida finns uppgiften där du ska svara på några påståenden om källornas användbarhet.

Källa 1

Mobbning är en obalans i makt mellan den som mobbar och den som blir utsatt.

Källa: Brottsförebyggande rådet
<https://www.bra.se/bra/forebygga-brott/mobbning.html>

Källa 2

Orsak till anmälda arbetsolyckor med sjukfrånvaro inom grund- och gymnasieskolan, bland anställda och elever 2009–2013.

38 % Fallolyckor
20 % Hot och våld
19 % Förlorad kontroll
15 % Feltramp, lyft, vridning
8 % Övrigt

Källa: Arbetsmiljöverket
<http://www.av.se/globalassets/filer/statistik/arbetsmiljostatistik-grund-gymnasieskolan-faktablad-2015-02.pdf>

Källa 3

Engagera så många som möjligt

I skolans värld är det många som kan engageras i arbetet med att minska hot och våld. Förutom lärarna kan även eleverna och deras föräldrar bidra på olika sätt. Elevråd, föräldraråd, kamratstödgrupp och antimobbinggrupp är några exempel på konstellationer som på olika sätt kan lyfta frågan. Det kan också vara positivt att samarbeta med aktörer utanför skolan, exempelvis fritidsgårdar, idrottsföreningar och kyrkan.

I arbetet mot hot och våld är det bra att:

- Utredda riskerna för hot och våld
- Vidta förebyggande åtgärder mot hot och våld
- Ha rutiner för att ta hand om dem som utsatts för hot och våld
- Rapportera incidenter

Källa: Suntarbetsliv som drivs av fackliga organisationer i samverkan med Sveriges Kommuner och Landsting samt Pacta, <https://www.suntarbetsliv.se/verktyg/battre-beredd-an-radd/verksamhet/skola>

Uppgiften fortsätter på nästa sida!

Läs källorna och ta ställning till om du kan använda dem för att dra följande slutsatser.

Markera med kryss antingen i kolumnen för ”Någon av källorna stödjer slutsatsen” **eller** ”Ingen av källorna stödjer slutsatsen”!

Om du sätter ut två kryss i samma deluppgift räknas ditt svar som ogiltigt. Om du sätter alla kryss i samma kolumn räknas uppgiften som ogiltigt.

Slutsats	Någon av källorna stödjer slutsatsen	Ingen av källorna stödjer slutsatsen
a) Den som mobbas är i underläge gentemot mobbaren.	☐	☐
b) Det är bra att ge stöd åt den som utsatts för hot.	☐	☐
c) Den vanligaste orsaken till arbetsolyckor som leder till sjuk-skrivning, i grund- och gymnasieskolan, är hot och våld.	☐	☐
d) Det är meningslöst att arbeta förebyggande mot mobbning.	☐	☐
e) Skolan ska inte samarbeta med andra för att göra arbetsmiljön bättre.	☐	☐
f) En stor andel av arbetsolyckorna i grund- och gymnasieskolan beror på att elever eller personal har fallit.	☐	☐
g) Mobbning beror på för få vuxna i skolan.	☐	☐
h) Elever och vuxna på skolan kan alla jobba för att minska hot och våld för att skolan ska bli tryggare.	☐	☐

A series of horizontal lines for writing, spanning the width of the page.

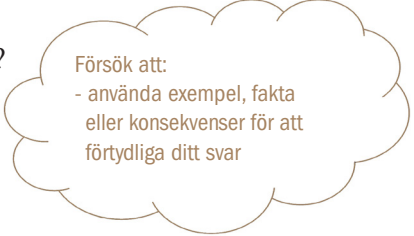
Vilka är Sveriges grundlagar? Kryssa i de **fyra** korrekta alternativen!
Om du skriver fler än fyra kryss räknas ditt svar som ogiltigt.

- Brottsbalken
- Regeringsformen
- Diskrimineringslagen
- Lagen om skydd av nationella minoriteter
- Successionsordningen
- Ärvdabalken
- Barnkonventionen
- Tryckfrihetsförordningen
- Yttrandefrihetsgrundlagen

Grundlagarna är våra viktigaste lagar. Om riksdagspolitikerna vill göra ändringar i grundlagarna måste de fatta samma beslut i riksdagen två gånger med ett riksdagsval emellan dessa två beslut. Detta gäller inte andra lagar.

Vilka anledningar finns det till att det är så svårt att ändra våra grundlagar?

Försök att:
- använda exempel, fakta
eller konsekvenser för att
förtydliga ditt svar

Lördagen den 23 augusti 2014 hade det nazistiska Svenskarnas parti torgmöte i Limhamn. Uppemot 1 500 motdemonstranter hade samlats för att protestera mot mötet. Situationen blev våldsam.

Källa: www.svt.se, 24 sept 2014

Händelsen väckte flera frågor. En fråga som ställdes var om Sverige ska förbjuda rasistiska organisationer.

Resonera om fördelar och nackdelar med ett förbud mot rasistiska organisationer!

Använd gärna begreppen frihet och rättighet i ditt resonemang.

A series of horizontal lines for writing the response.

Uppgiften fortsätter på nästa sida!

Demokrati och diktatur är två olika sätt att styra ett land.

Läs påståendena i vänsterspalten som är markerade a) - m).

Markera det alternativ som stämmer bäst med ett kryss i de tomma rutorna!

Sätt bara ut **ett** kryss efter varje påstående. Om du sätter fler räknas svaret som ogiltigt.

Om du skriver alla kryss i samma kolumn räknas hela uppgiften som ogiltig.

Styret i landet ...	Stämmer bäst med demokrati	Stämmer bäst med diktatur	Stämmer varken med demokrati eller diktatur
a) kännetecknas av en öppen och fri debatt innan beslut fattas	☐	☐	☐
b) har stor eller fullständig kontroll över media	☐	☐	☐
c) kännetecknas av att vem som helst har rätt att bilda ett politiskt parti	☐	☐	☐
d) förföljer dem som inte har samma åsikt som den/de som styr	☐	☐	☐
e) kännetecknas av att lagar och styre saknas	☐	☐	☐
f) kännetecknas av en snabb beslutsprocess utan många kompromisser och debatter	☐	☐	☐
g) kännetecknas av att alla beslut måste godkännas av varje enskild medborgare	☐	☐	☐
h) kännetecknas av att polis och militär har en framträdande roll i samhället	☐	☐	☐
i) kännetecknas av att den politiska makten fördelas efter inkomst	☐	☐	☐
j) kännetecknas av att medborgare ofta fängslas utan riktiga rättegångar	☐	☐	☐
k) kännetecknas av att minoriteter har skydd genom olika lagar	☐	☐	☐
l) kännetecknas av att de utses av medborgarna i fria val	☐	☐	☐
m) kännetecknas av att det bara finns ett parti	☐	☐	☐

Här finns extra plats att skriva. Glöm inte att ange vilken uppgift det gäller.

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR PEDAGOGIK OCH SPECIALPEDAGOGIK